

	Riktlinje	Diariern VON 198/15
	Gäller för Vård och omsorgsförvaltningen	Version 3
	Dokumentansvarig Karin Paust, MAS	Gäller från 2015-10-29
Vård- och omsorgsförvaltningen	Godkänd av Monica Holmgren chef vård- och omsorgsförvaltningen	Senast uppdaterad 2017-02-23

Egenvård av vårdåtgärder enligt hälso- och sjukvård

Grunden för egenvård är att den ska vara individuellt anpassad och säker utifrån brukarens personliga förutsättningar. Syftet med denna riktlinje är att kvalitetssäkra beslut om och utförande av egenvård så att brukare får en god och säker vård och omsorg och att ge verksamheter inom SoL och LSS kunskap om vilka krav de kan ställa på legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal vid beslut om egenvård.

Egenvård

Med hälso- och sjukvård menas vårdåtgärder för att medicinskt förebygga, utreda och behandla sjukdomar och skador. Hälso- och sjukvård omfattar sådan verksamhet som bedöms kräva personal med utbildning inom hälso- och sjukvård, eller sådan personal i samarbete med annan personal. Exempel på vårdåtgärder är läkemedelshantering, sårömläggning, användning av medicintekniska produkter för personlig medicinsk behandling och funktionsträning.

Beslut om egenvård, vårdåtgärd som brukaren utför själv eller med stöd/ hjälp av någon annan som inte är hälso- och sjukvårdspersonal, får endast tas utifrån bedömning att det är patientsäkert i varje enskilt fall. Förändras förutsättningarna ska bedömning av egenvården omprövas.

Det går inte att säga generellt vilka åtgärder som utgör egenvård. Det beror på omständigheterna i varje enskilt fall. Enligt egenvårdsföreskriften ska bedömningen göras i samråd med patienten, utifrån patientens fysiska och psykiska hälsa samt med hänsyn till hans eller hennes livssituation i övrigt. Det innebär att resultatet beror på om patienten har förutsättningar att själv klara av att utföra egenvården på ett säkert sätt, eller om patienten kan instruera någon att hjälpa till.

Om brukaren inte själv kan ansvara för egenvården beror resultatet av bedömningen på hur stödet och hjälpen ser ut. Har brukaren ett bra stöd så att åtgärden kan utföras på säkert sätt, kan det bli fråga om egenvård, exempelvis om hjälp ges av närstående eller ett fåtal personliga assistenter/personal som är knutna till brukaren och de känner honom eller henne väl.

Förändras förutsättningarna ska bedömning av egenvården omprövas. En åtgärd kan bedömas vara egenvård när närstående ger hjälp att utföra åtgärden, men kan behöva omprövas när den enskilde befinner sig t ex på ett korttidsboende.

Närstående kan lämna över den faktiska vården och omsorgen till någon annan, men ansvaret för egenvård kan närstående inte lämna över utan att den behandlande legitimerade yrkesutövaren inom hälso- och sjukvården har gjort en ny bedömning.

Hälso- och sjukvården kan göra bedömningen i samband med vårdplaneringen när brukaren skrivs ut från slutenvård. Det är då behandlande läkare som ska bedöma om åtgärden kan utföras som egenvård.

Göra bedömning, riskanalys och ta beslut om Egenvård (HSL)

Beslut om att hälso- och sjukvårdsåtgärder kan utföras som egenvård tas av legitimerad läkare eller annan legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal, av annan vårdgivare eller i vår egna hälso- och sjukvårdsorganisation, när det är förenligt med patientsäkerheten.

Kommunal legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal kan endast ta beslut om egenvård för vårdåtgärd de själva beslutat/ordinerat. Utförandet av egenvården ska ske med god säkerhet och upplevas tryggt av brukare och den/de som ger hjälpen vid egenvården.

När beslut om egenvård fattas ska *Samverkansrutin för tillämpning av SOSFS 2009:6*, som är upprättad mellan Västra Götalandsregionen och VästKom följas.

Den blankett som medföljer samverkansrutinen skall användas för att dokumentera egenvårdsbeslutet samt den information och instruktion som krävs.

Legitimerade hälso- o sjukvårdspersonal som fattar beslut om Egenvård ansvarar för:

- Individuell bedömning
- Analys av risker
- Samråd och planering med de som berörs, till exempel patient, närstående, socialtjänst, andra vårdgivare eller skola
- Information om vilka åtgärder som ska vidtas och vem som ska kontaktas om brukaren har drabbats av eller utsatts för risk att drabbas av skada eller sjukdom i samband med egenvården
- Hur och när bedömningen och resultatet av egenvården ska följas upp
- Omprövning av bedömningen av egenvården vid ändrade förutsättningar
- Dokumentera egenvårdsbeslutet på blanketten *Beslut om att en hälso- och sjukvårdsåtgärd kan utföras som egenvård*. Blanketten ska överlämnas till brukaren och i de fall brukaren får praktiskt stöd av personal även till enhetschefen

Planera och utföra egenvård (SoL och LSS)

Vid planering och utredning inför biståndsbeslut enligt SoL eller LSS bör handläggare undersöka om brukaren i den ansökta insatsen behöver praktiskt stöd att utföra vårdåtgärd. Om brukaren inte själv kan utföra vårdåtgärden ska brukare/företrädare kontakta ansvarig legitimerad personal för beslut om egenvård. Skriftligt beslut om egenvård ska lämnas till handläggare.

Egenvårdsbeslut är ett underlag i utredning av bistånd och planering av verkställighet enligt SoL eller LSS.

När beslut om egenvård tas av annan vårdgivare, exempelvis primärvårds- eller specialistläkare, så är vård- och omsorgsförvaltningens hälso- och sjukvård inte involverad eller delaktig.

Om personal ger stöd/hjälp i egenvård sker det i enlighet med Socialtjänstlagen eller LSS. Personal utför insatsen enligt egenvårdsbeslutets instruktioner och meddelar förutbestämd person om något negativt händer eller om förutsättningar förändras. Brukare och personal ska känna sig trygga med att utföra beslutad egenvård. Om så inte är fallet ska den legitimerade hälso- o sjukvårdspersonal som beslutat om egenvården kontaktas.

Om det saknas en aktuell egenvårdsbedömning/beslut för vårdåtgärd för en brukare som inte själv kan ta ansvar för åtgärden, ska verksamheten där brukaren befinner sig, efter inhämtat samtycke, kontakta den legitimerade hälso- och sjukvårdspersonal som är ansvarig för vårdåtgärden. Den ansvarige ska göra bedömning och ta beslut om vårdåtgärd kan utföras som egenvård.

Enhetschefen för verkställighet ansvarar för att:

- Säkerställa att det finns ett beslut om egenvård med tillräcklig planering, information och instruktion när insatser som normalt är hälso- och sjukvårdsåtgärd ska utföras enligt SoL eller LSS
- Säkerställa att det är tydligt vem som ansvarar för att kontakt tas enligt instruktion i egenvårdsbeslutet om något händer eller förutsättningar förändras
- Säkerställa att den personal som hjälper brukare har kunskap och kompetens att utföra egenvården enligt planering, information och instruktion
- Insatsen enligt egenvårdsbeslutet dokumenteras i genomförandeplan och att uppföljning sker

Styrdokument

- Bedömning av om en hälso- och sjukvårdsåtgärd kan utföras som egenvård, SOSFS 2009:6
- Samverkansrutin för tillämpningen av SOSFS 2009:6, Västra Götalandregionen och VästKom
- Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete SOSFS 2011:9